

Sorgplan

Rude Skov Skole | afd. Høsterkøb og Sjælsø
Juni 2023

Indhold

Introduktion	4
Det er godt at huske:	4
Spørg:.....	4
Planen indeholder følgende:	4
Elever i krise som følge af skilsmisse, alvorlig sygdom, vold m.m.	5
Kontaktpersonens/klasselærerens ansvarsopgaver.....	5
Opfølgning	5
Hvis skolen mister en elev	5
Klasselærerens/klassepædagogen/teamets ansvarsområder Første kontakt til elevens hjem:	6
Den videre kontakt til elevens hjem:.....	6
Første kontakt til klassen:.....	6
Kontakt til professionelle.....	6
Kontakt til klassens forældre	6
Ledelsens ansvarsområder	7
Afholdelse af mindstund for hele klassen/skolen	7
Hvis dødsfaldet sker i en ferie	7
Opfølgning	7
Akutte ulykker i skoletiden.....	8
Akut ulykke eller kaossituation, elevulykke.....	8
På stedet.....	8
Underretning	8
Hjemme i klassen.....	8
Kontakt til de berørte klassers forældre	8
Klasselærer (evt. støtteperson) kontakter hjemmet, når det er passende med den hensigt at.....	9
Evt. aftenmøde	9
Næste dag/opfølgning.....	9
Ressourceteamets ansvarsområde	9
Hvis en elev mister forældre eller søskende	9
Kontakt til hjemmet:.....	9
Klassen	10
Opfølgning	10

Hvis skolen mister en ansat	10
Ledelsens ansvarsområder	10
Information til de ansatte.....	10
Berørte klasser.....	11
Afholdelse af mindestund på skolen:	11
Litteraturliste.....	12
Telefonliste.....	13
Bilag 1.....	14
Klassesamtale i forbindelse med krise og tab	14
Mødets formål.....	14
Mødet kan struktureres på følgende måde	14
Klasselærerdag/dage	15
Opfølgning	15
Bilag 2.....	16
Idéer til sange/salmer.....	16
Bilag 3.....	16
Angst.....	16
Fysiske reaktioner.....	16

Introduktion

Alvorlige hændelser som ulykker, kriser og tab kan når som helst indtræde, og alle på en skole kan blive den nærmeste til at handle i forhold til berørte elever. Skolen har et medansvar for at hjælpe sine elever igennem alvorlige kriser og tab. Vi ved, at hjælpen bedst gives i det daglige netværk i en støttende og ærlig form af en person, eleven er fortrolig med. Derfor er der behov for en handleplan, således at den enkelte lærer bliver i stand til via skolens samlede indsats at støtte sine elever på en god og relevant måde. For at tage del i denne handleplan kræves ikke særlig ekspertise, - blot medmenneskelighed. Det er legalt ikke at kunne selv, bare man sikrer sig, at en anden tager over. Der kan være professionelle, der ikke er parate til at forholde sig til sorg og død. Den eneste løsning som ikke duer, kan vælges i afmægt; nemlig at lade som ingenting. Det er det værste, du som professionel kan gøre. For alle krisesituationer gælder, at det er vigtigt at være lyttende og spørge ind. Nedenstående spørgeguide kan bruges. Husk altid også at spørge ” Er der noget du/I ønsker jeg skal gøre?”

Det er godt at huske:

- Vær aktiv lyttende og nærværende.
- Lad være med at bagatellisere.
- Alle følelser er i orden i forbindelse med sorg.
- At være ked af det er mange ting.

Spørg:

- Hvad er der sket?
- Hvad gjorde du?
- Hvad tænker du?
- Hvad oplevede du?
- Hvordan har du det?
- Hvordan kunne du tænke dig klassen skal have det at vide?

Et godt forældresamarbejde er en vigtig del af en velfungerende handleplan. Der kan orienteres om, at vi har en sorgplan på forældremøder. Det er vigtigt, at forældrene får forståelse for, at skolen meget gerne vil informeres, når der sker væsentlige ændringer i elevernes liv. Her tænkes bl.a. på skilsmisse, alvorlig sygdom og død.

Planen indeholder følgende:

- Elever i krise som følge af skilsmisse, alvorlig sygdom, vold, m.m.
- Hvis skolen mister en elev
- Hvis dødsfaldet sker i en ferie
- Akutte ulykker i skoletiden
- Hvis en elev mister forældre eller søskende
- Hvis skolens mister en ansat
- Litteraturliste – relevante telefonnumre – ressource team

Elever i krise som følge af skilsmisse, alvorlig sygdom, vold m.m.

På forældremøder orienteres om, at det er vigtigt at forældrene informerer klasselæreren/-klassepædagogen eller skolen ved skilsmisse, alvorlig sygdom, vold m.m.

Klasselæreren/klassepædagogen skal informere teamet og nærmeste leder. I fællesskab besluttes, hvem der videre bør informeres. SFO/SFK, sundhedsplejerske, psykolog evt. Skole og Familie (Rudersdal Kommune). Der vælges en kontaktperson, som eleven kender godt og har tillid til. Det vil oftest være klasselæreren/klassepædagogen, men det er i orden at give opgaven videre til en anden lærer/pædagog i teamet.

Kontaktpersonens/klasselærerens ansvarsopgaver

Familien kontaktes og inviteres evt. til et møde på skolen, hvor kontaktperson og anden lærer/pædagog deltager. I tilfælde af skilsmisse er det vigtigt at huske at kontakte begge forældre. Vær opmærksom på forældremyndighed.

Følgende drøftes:

- Hvordan skal samarbejdet med hjemmet være?
- Hvem skal informeres? Klassen, teamet, SFO/SFK, sundhedsplejerske, psykolog, evt. Skole og Familie.
- Hvad forventer forældrene af skolen?
- Hvilken hjælp kan vi tilbyde?
- Hvad gør vi? – der lægges i fællesskab en plan for det videre forløb.

Kontaktpersonen har en personlig samtale med eleven i rolige omgivelser, hvor barnet orienteres om samtalen med forældrene og det videre forløb. Det aftales om eleven skal være tilstede ved eventuel information af klassen. I forbindelse med denne information kan øvrige børn stille spørgsmål, men dog kun efter aftale med barnet. Kammeraterne opfordres til at støtte eleven – der gives konkrete anvisninger på hvordan de kan støtte med hensyn til det berørte barn har givet udtryk for.

Opfølgning

Kontaktpersonen sørger for opfølgning gennem samtale med barnet og hjemmet. I den efterfølgende periode er det vigtigt at alle omkring eleven er opmærksomme på, hvordan barnet har det.

Vær lydhør og giv barnet plads til at komme frem med sine følelser og tanker. Når barnet tumler med store følelser og svære tanker, kan det ofte påvirke evnen til at lære noget.

Hvis skolen mister en elev

- Den, der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter klasselæreren/klassepædagogen/teamet og evt. ledelsen. Klasselæreren kontakter ledelsen, hvis denne ikke er direkte informeret.
- Ledelsen kontakter SFO, (Skole og Familie) og øvrige relevante personer (f.eks. psykolog, sundhedsplejerske, klasseteam, ressourceteam og søskendes klasselærere/klassepædagog – husk kontakt til klubben, hvis der ikke længere er klassepædagog).
- Repræsentanter fra ressourceteamet samles med klassens lærere og vurderer behovet for støtte fra ressourcpersoner m.v. I ledelsens fravær varetager ressourceteamet ledelsens opgaver.
- Øvrigt personale orienteres hurtigst muligt via intranettet med præcise anvisninger på hvad der er kommunikeret og kan kommunikeres omkring situationen.

Klasselærerens/klassepædagogen/teamets ansvarsområder Første kontakt til elevens hjem:

- Klasselæreren/klassepædagogen/eller anden udpeget fra teamet og en fra ledelsen har ansvaret for, at der tages kontakt til hjemmet, der tilbydes et hjemmebesøg.
- Formålet med kontakten:
- Få konkrete facts om, hvad der er sket (rygter manes i jorden).
- Hvilke oplysninger må ikke videregives til skolen/eleverne?
- Hvad kan klasselæreren/skolen/SFO hjælpe med?
- Aftale, hvad der vil ske på skolen i løbet af den første dag eller de første par dage.
- Afklaring af, om forældrene ønsker at deltage i en del af forløbet på skolen.

Den videre kontakt til elevens hjem:

- Aftale om forløbet i klassen.
- Indhente oplysninger om begravelsen eller bisættelsen.
- Afklare om forældrene ønsker lærernes/pædagogernes og klassekammeraternes (med forældre) deltagelse i begravelsen eller bisættelsen.
- Hvis forældrene ønsker skolens deltagelse, drøftes det, hvem der deltager.

Første kontakt til klassen:

- Klasselæreren og en af klassens øvrige lærere/pædagoger er i lokalet, når de første elever møder, og bliver sammen med klassen resten af skoledagen inklusiv frikvarterer (der laves evt. særlig plan for de efterfølgende dage også).
- Man taler meget grundigt om, hvad der er sket (rygter manes i jorden). Se bilag om klassesamtale.
- Man taler med eleverne om den elev, der er død. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. I fællesskab tales om, hvordan man vil mindes eleven i klassen. Eventuelt markeres elevens plads med lys, blomster, billeder, digte m.m. Det kan være en god idé at lade eleverne sende en hilsen til forældrene. Det kan være breve, digte, små tegninger og små historier og blomster fra klassen.
- Der skal være mulighed for at lave aktiviteter, der ikke har med død at gøre (f.eks. en tur i skoven).
- Når børn mister eller er udsat for alvorlige hændelser, påhviler det den voksne, der har daglig omgang med barnet at tage hånd om situationen.
- Når skoledagen er slut, sikres det, at der ikke er elever, der skal hjem til et tomt hus.
- Klasselæreren/klassepædagog sikrer, at alle hjem er orienteret om dødsfaldet. Eleverne kan evt. gå i SFO/SFK, indtil forældrene kommer hjem. De store kan opfordres til at sidde samlet et sted på skolen sammen med en voksen, de kender godt, indtil de kan tage hjem til forældrene.

Kontakt til professionelle

- Klasseteamet og ressource teamet vurderer, i hvilket omfang professionelle skal inddrages.

Kontakt til klassens forældre

- Forældrene informeres hurtigst muligt og grundigt om dødsfaldet. Informationen gives skriftligt. Den kan indeholde en invitation til et forældremøde, hvis det vurderes nødvendigt. Se bilag om forældrebreve.
- Teamet og ressource teamet kan planlægge et forældremøde så hurtigt som muligt. I dette forældremøde deltager skolens psykolog. Det primære ved dette møde er at forældrene får mulighed for at snakke sammen.

Ledelsens ansvarsområder

- Information til skolens medarbejdere om dødsfaldet.
- Information til lærerne/pædagogerne gives af klasselæreren/klassepædagogen eller ledelsen om morgenen og evt. også ved først mulige frikvarter.
- Der tages stilling til, hvilke lærere/pædagoger der orienterer hvilke klasser.
- Vær opmærksom på, at der kan være reaktioner pga. tætte relationer til kammerater/søskende i andre klasser.
- Skolen flager på halv stang på selve dagen, men først når elever og personalet har fået besked om årsagen. Der flages på halv stang til begravelsen eller bisættelsen er overstået, derefter på hel.
- Kontakt til fraværende lærere/pædagoger.
- Bestilling af buket til hjemmet – og et lille brev (som evt. kan afleveres personligt af klasselæreren/teamet).
- I samarbejde med klasselæreren/klassepædagogen sendes der brev til klassens hjem.
- Er der søskende på skolen, orienteres deres klassers hjem.
- Det overvejes om alle hjem skal orienteres. (Der tages direkte kontakt til de hjem hvor der er elever, der er i fare for retraumatisering, fordi de har erfaringer med dødsfald/kritisk sygdom/kriser)

Afholdelse af mindestund for hele klassen/skolen

- Ledelsen og klasselæreren/teamet, evt. klassen, overvejer, hvordan en mindestund skal afholdes.
- Klasselærerne er sammen med deres klasse til mindestunden og den efterfølgende del af timen i klasser.
- Ledelsen giver eleverne besked om dødsfaldet. Meddelelsen gives så detaljeret som muligt. Eventuelle søskende kan nævnes.
- Afholdelse af 1 minuts stilhed – hvorefter der synges en salme og eller sang (se bilag).
- Lærerne og eleverne går til deres klasser og kan her afklare evt. spørgsmål.
- Opmærksomhed omkring fraværende klasser, børn og medarbejdere (evt. skriftligt brev til disse).

Hvis dødsfaldet sker i en ferie

Den medarbejder, der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter ledelsen, klasselæreren/klassepædagogen, en anden af klassens lærere. Der skal sørges for:

- Kontakt til hjemmet.
- Blomster til begravelsen eller bisættelsen og evt. deltagelse.
- Skriftlig information til klassens elever og forældre, SFO, og klassens øvrige lærere så hurtigt som muligt.
- En evt. mindestund arrangeres den første dag efter ferien.
- Det tidligere skitserede forløb i klassen foregår fra den første dag efter ferien.

Opfølgning

- Det er vigtigt at klasselæreren/klassepædagogen/teamet taler med klassen om deres sorg.
- Husk løbende, selv efter flere måneder, at spørge til eleverne.
- Indfør evt. en mindedag i klassen.
- Besøg gravstedet (evt. ulykkesstedet).
- En præst kan kontaktes og komme i klassen for at fortælle om begravelsen eller bisættelsen (hvis forældrene er ok med det).

Akutte ulykker i skoletiden

Akut ulykke eller kaossituation, elevulykke

Ledelsen orienteres hurtigst muligt efter at lærerne på stedet har rekvireret en ambulance. Ledelsen er forpligtet til i samarbejde med politiet at orientere barnets forældre. Ledelsen vurderer om det vil være hensigtsmæssigt at tage til hospitalet. Ledelsen sender støtteperson til ulykkesstedet, der kan hjælpe klassen tilbage sammen med læreren på stedet. Ledelsen kontakter Skole og Familie, for at få den rette støtte fra beredskabet i Forebyggelse og Rådgivning.

På stedet

- Der ydes førstehjælp.
- 112 tilkaldes.
- Ledelsen informeres om ulykken og ledelsen sørger for at beredskab sættes i værk.
- Al anden brug af mobiltelefon forbydes.
- Læreren/pædagogen tager sig af gruppen.
- Læreren følger klassen tilbage til skolen, når støttepersonen er kommet.
- Dog kan det være en vurderingssag, om den enkelte lærer tager med eleven på hospitalet og lader resten af eleverne tage alene hjem til skolen, hvis støttepersonen ikke når frem (hvis eleverne er store nok til det).

Underretning

Umiddelbart efter hændelsen indkalder ledelsen til et møde, hvor ledelsen, den berørte klasselærer/klassepædagog, lærerne i klassen samt evt. støtteperson og andre aktuelle personer (forældre) deltager. På mødet skabes et overblik over situationen og der indsamles relevant information. Det besluttet, hvorledes man videre skal forholde sig.

Ledelsen informerer det samlede personale:

- Aftaler plan for information til klasserne.
- Evt. samling af en gruppe elever og lærere.

Hjemme i klassen

Så hurtig som muligt for at modvirke rygtedannelse:

- Klassen samles til en fælles samtale om ulykken.
- En støtteperson snakker sammen med læreren med eleverne specielt de nære venner, kæresten eller en elev der føler skyld.
- Kan klasselæreren ikke være tilstede, skal det være en anden person, som er nært knyttet til klassen eller ledelsen.
- Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion.
- Eleverne sendes hjem efter der er etableret kontakt med hospitalet og eleverne er informeret om kammeratens tilstand og efter der har været kontakt til alle elevers forældre så ingen går hjem alene.

Kontakt til de berørte klassers forældre

Ledelsen sender i samarbejde med klasselæreren/klassepædagogen samme dag et brev hjem til klassernes forældre (se bilag). Hvis der er behov for det indkaldes til et ekstraordinært forældremøde om aftenen samme dag (eller i de efterfølgende dage/uger) med deltagelse af relevante personer. De klasselærere, hvor det er relevant (fx i forhold til søskende), orienterer kontaktførelserne. Læreren/pædagogen der har været involveret i ulykken får tilbudt hjælp af en støtteperson efter eget valg. Husk opfølgning.

Klasselærer (evt. støtteperson) kontakter hjemmet, når det er passende med den hensigt at

- Udtrykke deltagelse.
- Informere om at skolen vil afholde et klassemøde.
- Aftale om hvis der er noget hjemmet ønsker, der skal siges eller gøres på dette møde.
- Er der en særlig personkreds man skal være opmærksom på?

Evt. aftenmøde

- På mødet informeres om udviklingen.
- I tilfælde af dødsfald snakker klassen med lærerne/støttepersonen om hvordan man informerer resten af skolen.
- Eleverne inviteres evt. til at deltage i informationsmødet (afhængigt af elevernes alder).

Næste dag/opfølgning

- Der holdes samling i festsalen hvor ledelsen informerer.
- Hvis ulykken har haft dødelig udgang iværksættes procedurer som nævnt i afsnittet "Hvis skolen mister en elev".
- Er der behov for et besøg på ulykkesstedet senere?

Ressourceteamets ansvarsområde

- Hvis en lærer/pædagog har været til stede ved en akut ulykke, skal støttegruppen sørge for, at der bliver taget hånd om den pågældende og sørge for, at der bliver ydet den hjælp, der er behov for (krisehjælp, PPR, egen læge).
- Støttegruppen taler med den pågældende. Husk løbende, selv efter flere måneder, at spørge til kollegaen.

Hvis en elev mister forældre eller søskende

Den person, der først får meddelelsen, må sikre, at klasselærer/klassepædagog/team og ledelse får besked. Ledelsen sikrer, at medarbejdere og andre relevante klasser informeres om dødsfaldet, afhængigt af situationen.

Hvis eleven er i skole følges vedkommende hjem, hvis han/hun ikke bliver hentet. Ledelsen overvejer dagens vikardækning i forhold til berørte klasser.

Kontakt til hjemmet:

Klasselærer/klassepædagog/teamet/ledelse kontakter elevens hjem. Formål:

- Få konkrete facts om, hvad der er sket (rygter manes i jorden). • Hvilke oplysninger må/må ikke videregives til skolen/eleverne?
- Hvad kan skolen hjælpe med?
- Det aftales, hvordan klassen informeres, samt hvad der må/skal siges og gøres.
- Evt. besøg i hjemmet.
- Der sendes en buket fra skolen til hjemmet – gerne ledsaget af en personlig hilsen.

Klassen

Dagen laves til en klasselærer dag/tolærer dag. Kan klasselæreren ikke være til stede, skal det være en anden person, der er nært tilknyttet klassen. Klassen kan lave tegninger/breve, som sendes til eleven. De efterfølgende dage kan ligeledes

- laves til klasselærerdage – alt efter behov.
- Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion (Der tages direkte kontakt til de hjem hvor der er elever, der er i fare for retraumatisering, fordi de har erfaringer med dødsfald/kritisk sygdom/kriser).
- Skriftlig information til klassens forældre fra ledelsen/klasselærer/team.
- Ledelsen og klasselæreren/team overvejer, hvordan eleven skal vende tilbage til klassen.
- Der tales med klassekammeraterne om, hvordan de kan forholde sig når den berørte elev kommer tilbage om betydningen af åbenhed omkring elevens tab – også fremover.
- Det overvejes, hvordan man vil forholde sig til begravelsen eller bisættelsen eller bisættelsen. Kontakt evt. hjemmet om klassen må/kan deltage.

Opfølgning

- Klasselæreren/klassepædagogen kan have enesamtaler med eleven. Vær en god lytter!
- Det er vigtigt, at eleven har en voksen på skolen at tale med om sin sorg.
- Husk løbende, selv efter flere måneder, at spørge til eleven.
- Klasselæreren aftaler med eleven og familien, hvad klassen/skolen kan gøre for at hjælpe eleven gennem sorgen (ikke kun her og nu, men også i tiden fremover).

Hvis skolen mister en ansat

Den der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter ledelsen. Ledelsen koordinerer, hvad der skal iværksættes.

Ledelsens ansvarsområder

- Skolen flager på halv stang på selve dagen, når elever og personale har fået besked om årsagen.
- Der flages på halv på selve dagen og på hel på dagen for begravelsen eller bisættelsen.
- Ledelsen tager kontakt til den afdødes familie. Her drøftes, hvad skolen foretager sig i anledning af dødsfaldet, og hvad familien har af ønsker til skolen.
- Samme dag sendes en hilsen fra skolen.
- Brev hjemsendes til skolens elever.
- 1-2 uger efter begravelsen eller bisættelsen kontaktes de efterladte, bl.a. vedr.
- praktiske og økonomiske forhold.

Information til de ansatte

- Ledelsen får samlet de ansatte ved skolen til et kort møde.
- Fraværende personale kontaktes.
- Ledelsen skaber rammen om samværet.
- Ledelsen informerer om, hvordan skolen vil forholde sig mht. denne dag, herunder hvilke informationer der skal gives til eleverne.
- Skolens ansatte har en stund hvor de mindes den afdøde.
- Alle informationer skal være klare og præcise for at undgå misforståelser.
- Kolleger, som ønsker at deltage i begravelsen eller bisættelsen, skal gives fri.
- Der sendes blomster fra skolen til de efterladte og til begravelsen eller bisættelsen sammen med en hilsen.

Berørte klasser

- I berørte klasser bør der være to lærere i klassen for at give beskeden. Det vurderes, om der er elever, der ikke bør sendes hjem uden forudgående kontakt med hjemmet.
- De to lærere er i klassen når de første elever møder, og bliver sammen med klassen resten af dagen inkl. frikvarterer.
- Man taler grundigt om hvad der er sket (rygter manes i jorden).
- Man taler med eleverne om den lærer, der er død. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. I fællesskab tales om, hvordan man vil mindes læreren i klassen. Eventuelt markeres lærerens plads med lys, blomster, billeder, digte, mm.
- Der skal være mulighed for at lave en aktivitet, der ikke har med død at gøre (f.eks. en tur i skoven).
- Åbenhed omkring det skete er, uanset hvor trist det end måtte være, den bedste støtte.

Afholdelse af mindestund på skolen:

- Det overvejes, hvordan en mindestund skal afholdes.
- Klasselærerne er sammen med deres klasse til mindestunden og den efterfølgende del af timen i klasser.
- Ledelsen giver eleverne besked om dødsfaldet. Meddelelsen gives så præcis som muligt.
- Afholdelse af 1 minuts stilhed – hvorefter der synges en salme (se bilag).
- Lærerne og eleverne går til deres klasser og kan her afklare evt. spørgsmål.
- Opmærksomhed omkring fraværende klasser, børn og medarbejdere.

Litteraturliste

Klassen kan efterfølgende eventuelt læse eller få læst højt af:

For de yngste:

Elias, Bettie: "Aldrig mere", Modtryk, 1999.

Engelhardt, Susanne: "Mor er en engel", Kroghs Forlag, 2004.

Kaldhol, Marit: "Farvel Rune", Gyldendal, 1986.

Mellemtrinnet:

Haller, Bent: "I englens spor", Høst, 1988.

Lian, Torun: "Maria langt borte", Forum, 1996.

6.-9. årgang:

Rendtorff, Ida-Marie: "Strømsvig", Carlsen, 2004.

Treiber, Jutta: "Så længe cikaderne sover", CDR Forlag, Nordisk Bog Center, 1999.

Faglitteratur under 13.43:

"Børn om mors og fars død", red. Signe Rølmer og Peter Olesen, Kroghs Forlag, 2000.

Dyregrov, Atle: "At tage afsked", Hans Reitzel, 1995.

Dyregrov, Atle: "Sorg og omsorg i skolen", Hans Reitzel, 1996.

Finger, Gertraud: "Børns sorg", Gyldendal Uddannelse, 2001.

Bøge, Per: "Når bånd brister". Hertil findes video: "Når livet går sin vej" (til de yngste), Kræftens Bekæmpelse, 1997.

Film og video:

"Drengen der gik baglæns", Thomas Vinterberg, Nimbus Film, 1994.

Fak2eren: "En mur af tavshed", 24.03.99.

Telefonliste

Hovednr. Rude Skov Skole	46114700
Høsterkøb	46114750
Sjælsø.....	46114760
Skoleleder	
Bitten Schrøder	72684707
Souschef/afdelingsleder afd. SJ SFO/SFK, 0.-5. årg.	
Frank Thiel Schmidt	72684768
Souschef/afdelingsleder afd. HØ SFO/SFK, 0.-5. årg.	
Lise Klint Eller.....	72684715
Afdelingsleder afd. SJ 6.-9. årg.	
Morten Fellbo	72684757
Ressourcekoordinator	
Trine Foged Møller	72684758
Teknisk Serviceleder	
Per Rønne	72684712
Alarm	112
Nordsjællands Politi.....	114

Bilag 1

Klassesamtale i forbindelse med krise og tab

Der afholdes klassemøde så hurtigt som muligt efter at skolen har fået budskab om en sørgelig begivenhed. Afholdes Med klasselæreren/klassepædagogen - evt. med støtte fra ressource team og/eller psykolog

Mødets formål

- Sikring af, at det sørgelige budskab gives videre på en omsorgsfuld og samtidig saglig og aldersrelevant måde. Det er vigtigt, at holde mødet så hurtigt som muligt for at forhindre rygtedannelser og dermed unødige chok.
- Omsorg for den enkelte elev. Dels er det en hjælp, at den enkelte får lov til at reagere og sætte ord på tanker og følelser, og dels får læreren/pædagogen en viden om, hvordan eleverne har det med henblik på eventuel yderligere støtte.

Mødet kan struktureres på følgende måde

Introduktion med beskrivelse af formålet med samtalen: Eleverne sidder så vidt muligt i rundkreds. Hvis budskabet er helt nyt for klassen, må man sørge for en "stødpude" for at hjælpe eleverne til at indstille sig på det sørgelige fx "Det er vigtigt at alle sidder rigtig godt i dag, for jeg har noget sørgeligt at fortælle jer. Og jeg ved at mange af jer vil blive kedede af at høre det. I går ringede NN's far, og jeg kunne høre på hans stemme at han var meget alvorlig..."

Fakta: Læreren/pædagogen beskriver korrekt og sagligt. Brug dækkende ord og ikke omskrivninger. Det betyder ikke, at man skal skjule sine følelser. Man må gerne græde, men selvfølgelig passe på man ikke selv kammer helt over. Dernæst får eleverne hver især i rækkefølge lov til at tale/fortælle om hændelsen også selv om der bliver tale om gentagelser. Hjælp til med spørgsmål, der leder hen til konkrete facts, som "Hvornår hørte du det første gang?", "Hvor var du?", "Hvem fortalte det?". Hjælp alle til at komme til orde, men uden at presse.

Tanker og følelser: Giv mulighed for at eleverne kan udtrykke deres spontane tanker og følelser. Tillad følelserne og anerkend uden kritik. Sørg også for at eleverne får lejlighed til at tale sammen, og gerne trøste hinanden fysisk.

Information: Vær accepterende og understøttende i forhold til de forskellige reaktioner. Almengør de enkeltes følelser fx "Ja, sådan kan man også have det", "Er der andre der har det på samme måde?" Giv også accept, hvis nogen ikke kan reagere. Især drenge kan sidde tilbage med en vanskelig følelse af utilstrækkelighed, hvis de ikke kan græde. Informer om de almindelige eftervirkninger. Følelser, søvn, koncentration, arbejdsevne, pludselige erindringer, - og også, at man ikke tænker på det sørgelige hele tiden.

Afslutning: Aftaler om, hvad der videre skal ske, evt. kontakt til det berørte hjem og elevernes eget hjem. Sikre at ingen kommer hjem til et tomt hus. Opsamling og afrunding af samtalen.

Tilbud og aftaler om, hvordan man passer på hinanden og holder kontakt.

Hvis klassemødet afholdes sammen med den berørte elev forberedes det på forhånd af klasselæreren sammen med eleven. Der aftales, på hvilken måde klassen skal informeres – af eleven selv eller af den voksne. Der fortælles lidt om de mange forskellige reaktioner, der kan ventes. Der forberedes også på, at nogle klassekammerater måske kan spørge om meget og andre kan finde på ikke at sige noget til eleven. Endelig aftales det, hvordan eleven helst ønsker at klassen og læreren skal støtte vedkommende fremover.

Klasselærer dag/dage

Hvis der ændres til klasselærer dag/dage, er klasselærer/klassepædagog eller anden fortrolig voksen sammen med klassen hele dagen (og de efterfølgende dage). Dagen/dagene indledes med et klassemøde. Resten af tiden udfyldes med aktiviteter, der er vedkommende i forhold til hændelsen, men også med andre aktiviteter, der er rare at beskæftige sig med for eleverne. (Det er ikke sådan, at børn har behov for at dvæle al forlænge ved det sørgelige).

Det kan være:

- At man enes om at skrive, tegne eller på anden vis producere noget til den ramte familie.
- Men man kan også beskæftige sig med andre ting, som i forvejen optager klassen, både af faglig og mere underholdende karakter. Fortsætte med et emnearbejde, især hvis det rummer kreativ virksomhed, højt læsning eller andet, som klassen kan lide at hygge sig med. Der må også gerne være plads til det mere lyse og glade.
- Invitere en person fx skoleleder eller sundhedsplejerske, som har særlig viden om hændelsen på besøg i klassen.
- Hvis der skal holdes pauser, holdes de evt. uden for de almindelige frikvarterer sammen med læreren.
- Man kan evt. fortælle om begravelsesritualet eller bede præsten om senere at komme og fortælle.
- Løbende gives der plads, hvis eleverne spontant vender tilbage til det sørgelige, og når dagen er slut, rundes der af med:
- Resume af dagens forløb.
- Lejlighed til at alle på ny i runden udtrykker sig om, hvordan de nu efter dagens forløb tænker og føler, og måske noget om, hvordan de forestiller sig, at det bliver at komme hjem.
- Sikring af at ingen går alene hjem.
- Man bør opfordre alle til at komme i skole de følgende dage.
- Hvis man finder det relevant, kan man sige til eleverne at de gerne må ringe til læreren i løbet af aftenen hvis behovet er der.

Opfølgning

Læs evt. mere i Atle Dyrgrav og Magne Raundalen "Sorg og omsorg i skolen.

- Klassen skal løbende have mulighed for at fortælle om deres afdøde kammerat, og om hvordan de reagerede, da de hørte om det første gang. Måske har de brug for at tegne eller skrive om deres følelser og tanker.
- Klassen kan holde mindestunder, f.eks. besøg ved graven.
- Den afdødes forældre kan inviteres med for at deltage i de første mindestunder. Det vil bl.a. være vigtigt for at eleverne kan omgås de pårørende naturligt.

Bilag 2

Idéer til sange/salmer

- Altid frejdig når du går
- Dejlig er jorden
- Det er i dag et vejr
- Fred hviler over land og by
- Jeg er træet og går til ro
- Nu er jord og himmel stille
- Nu falmer skoven
- Nu hviler mark og enge
- Nu titte til hinanden
- Om lidt bli'r her stille
- Se nu stiger solen
- Sig nærmer tiden da jeg skal væk
- Solen er så rød mor
- Stille hjerte sol går ned
- Tak Gud for hver en nyfødt morgen

Bilag 3

Naturlige sorgreaktioner hos børn:

En naturlig sorgproces omfatter et nuanceret følelsesregister. Følgende reaktioner er alle normale i den første tid:

Angst

- Frygt for at være alene.
- Mørkeangst.
- Frygt for at blive syg eller dø.
- Mareridt og søvnproblemer.
- Skyld, selvbebrejdelser og skam.
- Social tilbageholdenhed.
- Tristhed, depression, længsel og savn.
- Vrede og anden opmærksomhedskrævende adfærd.
- Koncentrationsvanskeligheder.

Fysiske reaktioner

- Symptomer, der ligner den afdødes.
- Hovedpine.
- Mavesmerter.
- Sengevædning.